

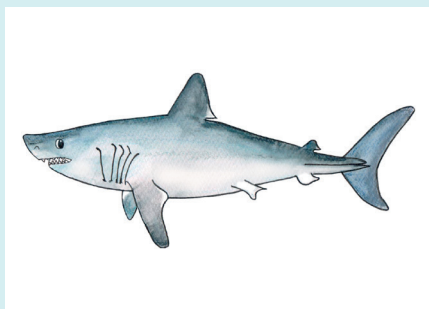

Bli kjent med tre norske haiarter

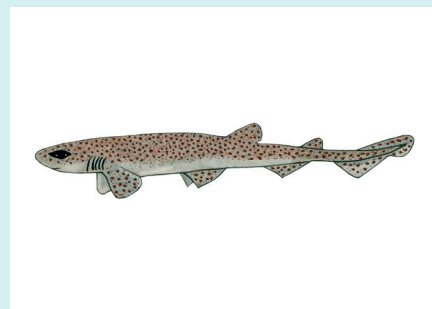
Pigghå

Håbrann

Småflekket rødhai

De tre vanligste haiartene i Norge er: Pigghå (*Squalus acanthias*), Håbrann (*Lamna nasus*) og Småflekket rødhai (*Scyliorhinus canicula*). Tegninger: Gro Wollebæk.

I Norge finnes det 9 arter med hai. De er svært ulike. Den minste er bare 50 cm lang og den største er hele 13 meter lang. Disse haiene er ikke farlige for oss. De bor som oftest på dypet og det er sjelden vi ser dem.

Alle haier må bevege seg for å flyte. Når den stopper å svømme, synker den til bunnen. Noen haier benytter sjansen til å sove litt når de synker. Haier flyter fordi de har en lever stappfull av olje. Siden olje er lettere enn vann, flyter haien. I tillegg er finnene med på å holde den flytende.

3 ulike arter

Brugde er en hai som lever utenfor kysten av Norge. Den svømmer med åpen munn for å fange store mengder med dyreplankton. Dette er bitte små kreps som flyter i vannet. Brugden har børster ved gjellene som siler ut krepsdyrene fra vannet.

Håkjerring er en norsk hai som kan bli flere hundre år gammel. Den bor på dypt vann og spiser det den kommer over av fisk, kråkeboller og andre sjødyr. Håkjerring er digre og svømmer veldig rolig.

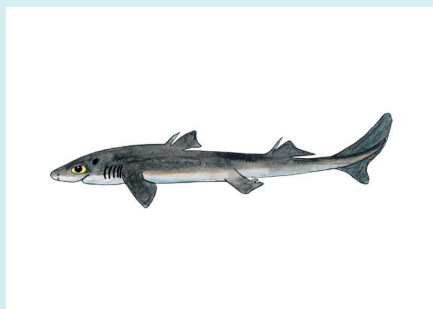
De fleste haier legger egg på havbunnen. **Pigghåen** beholder eggene inni kroppen og klekker eggene sine der. Da ser det ut som om den føder levende unger.

Haier i Norge er en truet dyreart. Vi er redd for at de skal bli utryddet.

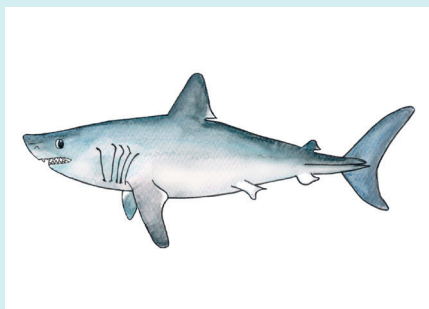

Oppgaver – tre norske haiarter

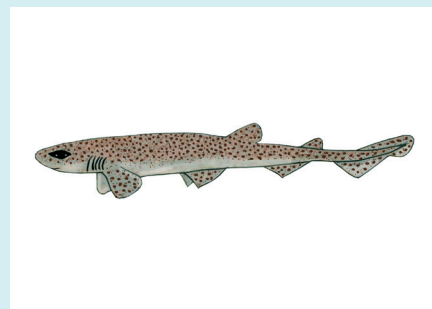
Pigghå

Håbrann

Småflekket rødhai

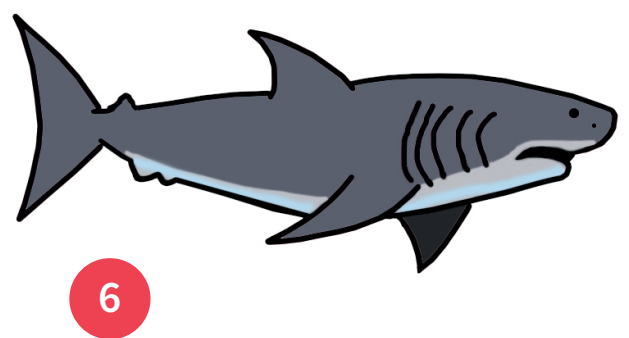
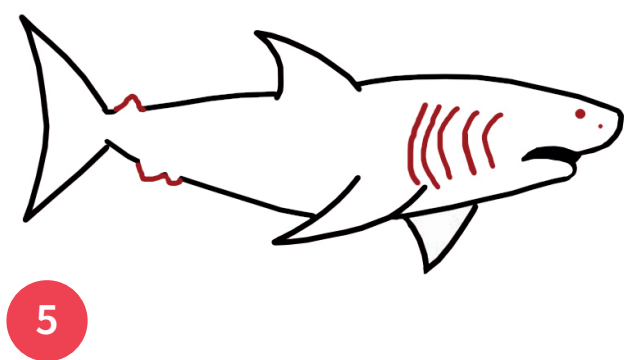
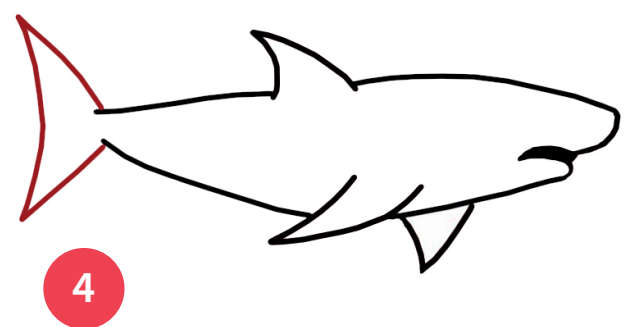
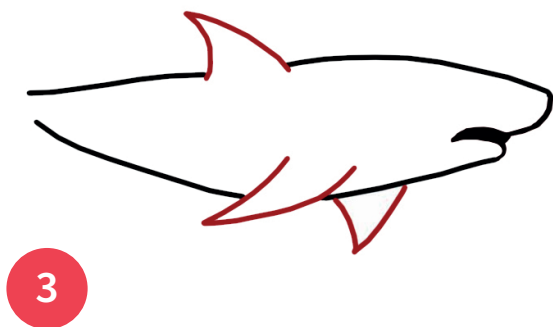
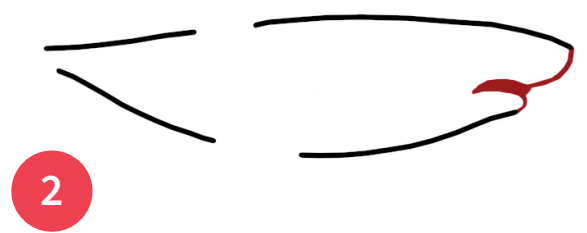
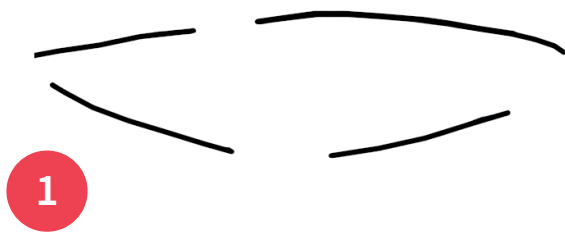
De tre vanligste haiartene i Norge er: Pigghå (*Squalus acanthias*), Håbrann (*Lamna nasus*) og Småflekket rødhai (*Scyliorhinus canicula*). Tegninger: Gro Wollebæk.

1. Hvor mange haiarter finnes det i Norge?
2. Beskriv 2 måter som gjør at en hai kan holde seg flytende i vann.
3. Hva spiser haier?
4. Hvilken av de 3 haiene i teksten tror du er lengst, og hvem tror du er minst av dem? Sjekk ut fakta ved hjelp av Nysgjerrigers haikort.
5. Lag et spørsmål om hver haiart fra teksten. Test ut spørsmålene på en læringsvenn. Husk at du også må kunne svare på dine egne spørsmål!

Tegn en hai

Følg instruksjonen

LESEKORT OM NORSKE HAIARTER

Svarthå
 Kamtannhai
 Gråhai
 Håbrann
 Håkjerring
 Hågjel
 Brugde
 Pigghå
 Småflekket rødhai

Kamtannhai (*Hexanchus griseus*)

Bosted: I hele Sør-Norge og på Vestlandet. Er på dypt vann og blir sjelden observert.

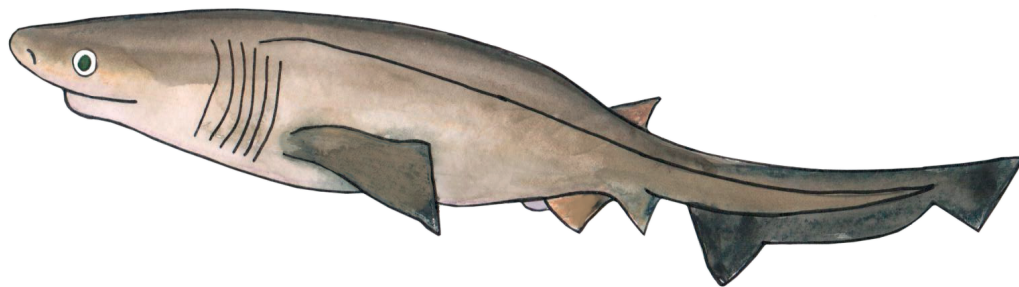
Lengde og vekt: 5 meter. Ca. 600 kilo.

Utseende: Litt rødlig grå. Lysere på buken. Den har seks eller syv gjeller. Har en ryggfinne langt bak på ryggen. Halefinnen er også svært lang.

Mat: Krepsdyr, døde dyr og noen ganger sel.

Formering: Hunnen føder fra 20 til 100 unger som er rundt 50 cm lange.

Flere fakta: Navnet kamtannhai har den fått fordi den har sagtenner i underkjeven. Disse tennene brukes til å dele opp byttet.

Tegning Gro Wollbæk

Brugde (*Cetorhinus maximus*)

Bosted: Langs hele norskekysten.

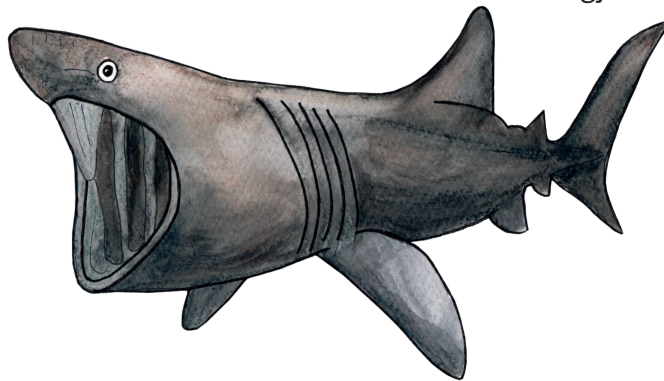
Lengde og vekt: 8-13 meter lang.
Kan veie opp til 20 tonn.

Utseende: Grå på ryggen og hvit på magen.

Mat: Plankton, som siles gjennom gapet og gjellene.

Formering: Brugder føder levende unger.

Flere fakta: Brugder er verdens nest største fisk. Den er sterkt utrydningstruet. Brugder kan bli flere hundre år gamle. Haier er en bruskfisk. Bruk er lettere enn bein. Den mangler svømmeblære. Den har en oljerik lever som gjør at den flyter.

Tegning Gro Wollbæk

Pigghå (*Squalus acanthias*)

Bosted: Lever i store stimer langs hele kysten i Sør-Norge og på trøndelagskysten. Lever på grunt vann, men kan finnes ned til 600 meter.

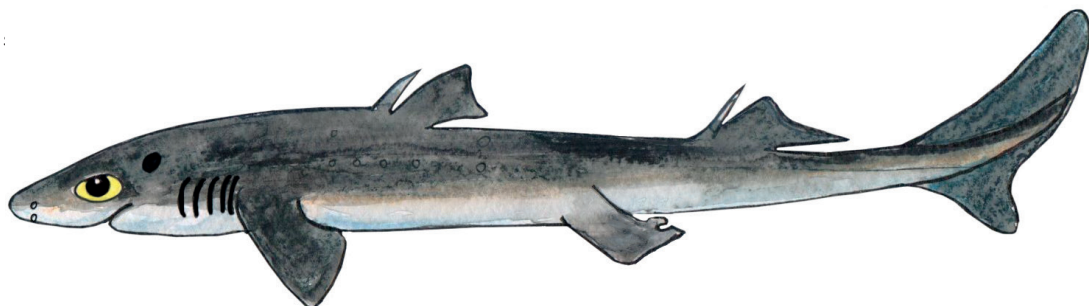
Lengde og vekt: 1-1,5 meter lang. Kan veie 9 kilo.

Utseende: Svart på ryggen og hvit på magen. Ved hver ryggfinne sitter det en kraftig pigg.

Mat: Sild.

Formering: Pigghå går gravid i 2 år før hun føder 7-20 levende unger.

Flere fakta: Pigghå er fredet. Pigghå kan bli mellom 25 og 70 år gammel. Norges vanligste hai. Haier er en bruskfisk. Bruk er lettere enn bein. Den mangler svømmeblære. Den har en oljerik lever som gjør at den flyter.

Tegning Gro Wollbæk

Småflekket rødhai (*Scyliorhinus canicula*)

Bosted: Langs norskekysten opp til Nordland.

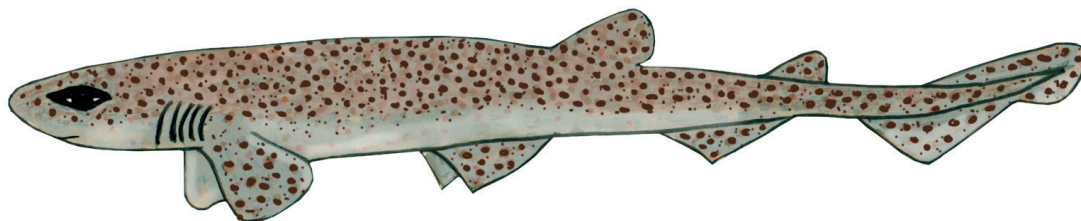
Lengde og vekt: 1 meter lang. 1,5 kilo.

Utseende: Grågul farge med rødbrune flekker. Den har øyelokk.

Mat: Bløtdyr, små krepsdyr, småfisk. Den biter seg fast i byttet og rister på hodet for å dele opp maten i mindre biter.

Formering: Har indre befruktning og legger egg i lange, smale kapsler. Inne i kapslene utvikles et embryo. Disse klekkes først etter 5-11 måneder og blir til små haier.

Flere fakta: Småflekket rødhai har utrolig god luktesans. Småflekket rødhai ligger ofte og hviler nede på sandbunnen om dagen og jakter om natten.

Tegning Gro Wollerbæk

Gråhai (*Galeorhinus galeus*)

Bosted: Langs norskekysten opp til Trøndelag. Den liker seg både på havbunnen og i fritt vann.

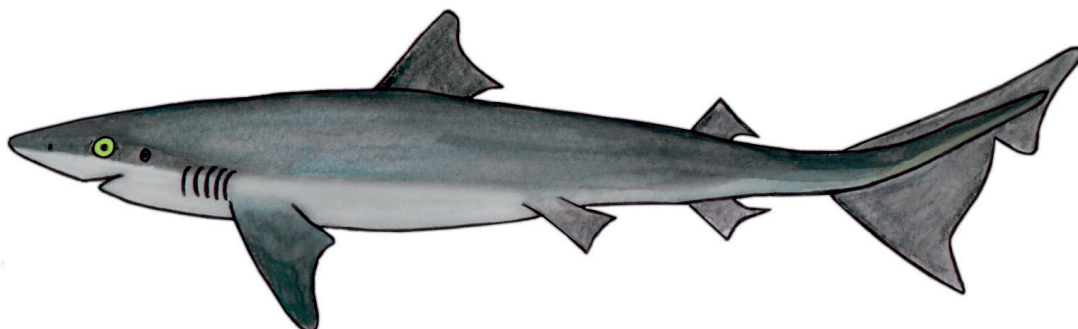
Lengde og vekt: 2 meter lang. 40 kilo.

Utseende: Grå på ryggen og hvit på buken.

Mat: Hvitting, pigghuder, blekksprut og krepsdyr.

Formering: Føder levende unger. Er gravid i 10 måneder. Kan få 50 unger på en gang. Nyfødte unger er 40 cm lange.

Flere fakta: Den kan svømme enorme avstander, ofte en hel stim sammen.

Tegning Gro Wollerbæk

Håkjerring (*Somniosus microcephalus*)

Bosted: Den haiarten som lever lengst mot nord. Den kan svømme ned til 2200 meters dyp.

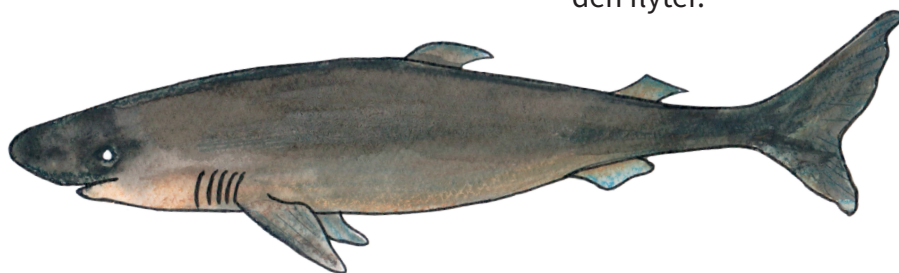
Lengde og vekt: 7 meter lang. Ett tonn.

Utseende: Flekkete rosagrå farge. Lyse flekker eller striper. Sylskarpe tenner. Stor og kraftig kropp. Forskere tror håkjerringer kan bli nesten 400 år gamle.

Mat: Spesialisert seg på å spise sovende sel. En våken sel svømmer fra en håkjerring. Håkjerringer spiser også fisk.

Formering: Håkjerringer føder levende unger. De er ca. 50 cm lange.

Flere fakta: Kan bli hele 400 år gammel. Kjøtt fra håkjerring er giftig hvis det ikke er kokt eller stekt. Den har en oljerik lever som gjør at den flyter.

Tegning Gro Wollébæk

Håbrann (*Lamna nasus*)

Bosted: Lever over hele verden. Liker kaldt vann ute i havet.

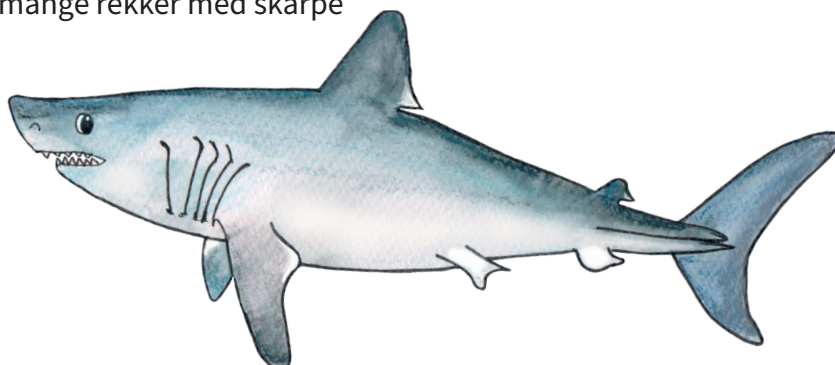
Lengde og vekt: 3 meter lang. 200 kilo.

Utseende: Blågrå rygg og kremhvite buk. Har en hvit flekk på den første og største ryggfinnen. Finnene er lyse i ytterkanten. Håbrann har en klassisk haisnute og er i familie med hvithaien. Den har mange rekker med skarpe tenner.

Mat: Makrell og sild, men kan også fange blekksprut. Håbrann er en rask svømmer og den jakter på fisk som også svømmer fort.

Formering: Føder 4 levende unger annet hvert år. De er 60 cm lange.

Flere fakta: En håbrann kan bli 30 år gammel. Håbrann er fredet.

Tegning Gro Wollébæk

Svarthå (*Etmopterus spinax*)

Bosted: Lever langs hele norskekysten. Den lever dypt i havet om sommeren. Om vinteren kan de komme opp til grunt vann.

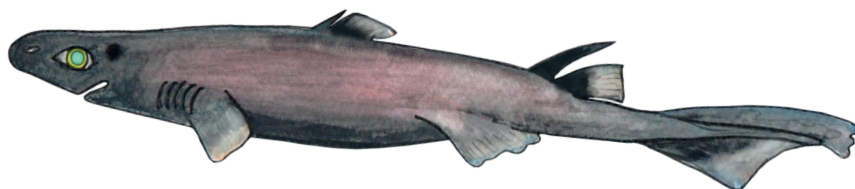
Lengde og vekt: 60 cm lang. 1 kilo. Den minste haiarten i Norge.

Utseende: Blåsvart i farge og huden kjennes ut som fløyel. På ryggen har den to pigger på hver ryggfinne.

Mat: Kolmule, blekksprut, krepsdyr og lysprikkfisk.

Formering: Føder 6-20 levende unger som er 12 cm lange.

Flere fakta: Den har også små lys på buken som sender ut blinkende lys som den bruker til jakt i mørket på dypet i havet. Svømmer i store stimer.

Tegning Gro Wollerbæk

Hågjel (*Galeus melastomus*)

Bosted: Kysten av Vestlandet og opp til Nord-Norge. Den trives best på dypt vann, men kan trekke inn til grunnere vann om natten.

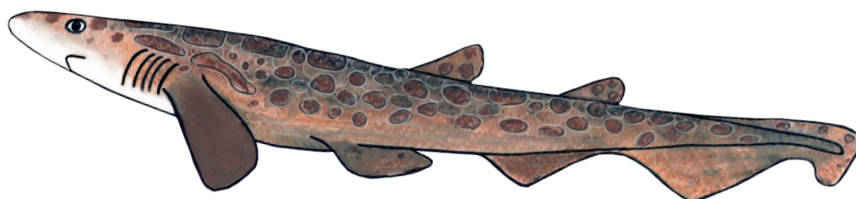
Lengde og vekt: 90 cm lang. 1,8 kilo.

Utseende: Rødlig i fargen. På kroppen har den sirkelmønster med lyse kanter.

Mat: Krill, blekksprut, vassild, øyepål, rekebarn og dypvannsreker.

Formering: Hågjel føder 5-7 lysebrune kapsler med 2 egg i hver. Kapslene legges på sandbunn eller i mudder. Eggene klekkes om vinteren.

Flere fakta: Hågjel har munn, nese og sanseorganer under hodet.

Tegning Gro Wollerbæk

DE 9 NORSKE HAIENE

